

Přístup k soudu

K projednání věci samé není třeba ve smyslu § 115a o. s. ř. nařídit u soudu jednání, jen jestliže účastníci řízení prostřednictvím jimi předložených listinných důkazů a svých shodných tvrzení unesli břemeno tvrzení a břemeno důkazní a jestliže podkladem pro rozhodnutí soudu ve věci samé byl těmito důkazy (popřípadě též pomocí shodných tvrzení účastníků) zjištěn skutkový stav věci. V opačném případě nelze postupovat podle § 115a o. s. ř. a soud musí nařídit jednání, i kdyby se účastníci práva účasti na projednání věci vzdali anebo s rozhodnutím věci bez nařízení jednání výslovně souhlasili. Rozhodnutí ve věci samé bez nařízení jednání podle § 115a o. s. ř. tak nelze založit na tom, že některý z účastníků neunesl břemeno tvrzení nebo důkazní břemeno (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2008 sp. zn. 29 Cdo 543/2008).

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. III.ÚS 2440/19 ze dne 11.2.2020)

Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti Nemocnice ve Frýdku-Místku, příspěvková organizace, sídlem F.- M., zastoupené Mgr. R.P.P., advokátkou, sídlem F.-M., proti rozsudku Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 28. května 2019 č. j. 10 C 277/2018-35, za účasti Okresního soudu ve Frýdku-Místku, jako účastníka řízení, a P.V., jako vedlejšího účastníka řízení, tak, že rozsudkem Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 28. května 2019 č. j. 10 C 277/2018-35 bylo porušeno právo stěžovatelky na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a právo na projednání věci v přítomnosti účastníka řízení podle čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Rozsudek Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 28. května 2019 č. j. 10 C 277/2018-35 se ruší.

Z odůvodnění:

I. Skutkové okolnosti případu a obsah napadeného rozhodnutí

1. Stěžovatelka v ústavní stížnosti brojí proti v záhlaví uvedenému rozhodnutí s tvrzením, že jí byla porušena její ústavně zaručená práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina") a na projednání věci v její přítomnosti podle čl. 38 odst. 2 Listiny.

2. Okresní soud ve Frýdku-Místku (dále jen "okresní soud") rozsudkem ze dne 28. 5. 2019 č. j. 10 C 277/2018-35, poté co jí vydal elektronický platební rozkaz ze dne 24. 5. 2018 č. j. EPR 128696/2018-6 byl z důvodu jeho nedoručení vedlejšímu účastníkovi řízení (žalovanému) zrušen, zamítl žalobu, jíž se stěžovatelka (žalobkyně) domáhala po vedlejšímu účastníkovi řízení zaplacení částky ve výši 3 412,29 Kč s příslušenstvím z důvodu úhrady za jí poskytnutou zdravotní péči. Vzhledem k tomu, že vedlejší účastník řízení nebyl v době poskytnutí ošetření osobou pojištěnou podle zákona č. [48/1997](#) Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky provedené úkony zdravotní péče stěžovatelce neproplatila, obrátila se stěžovatelka se svým nárokem na soud. Okresní soud bez nařízení jednání žalobu zamítl, neboť stěžovatelka neunesla důkazní břemeno a neprokázala, že vedlejšímu účastníkovi řízení poskytla zdravotní péči, za kterou požaduje úhradu. Pouhá faktura vystavená stěžovatelkou nezakládá žádný právní vztah, na jehož základě by měla vzniknout povinnost k úhradě.

II. Argumentace stěžovatelky

3. Stěžovatelka namítá porušení svých shora uvedených ústavně zaručených práv. Okresní soud se podle stěžovatelky dopustil nepřipustné libovůle, když své rozhodnutí vydal na základě nedostatečně zjištěného skutkového stavu a stěžovatelce ani neumožnil, aby v řízení sporné skutečnosti prokázala. Poukazuje na to, že okresní soud vyzval pouze vedlejšího účastníka řízení, aby se vyjádřil podle § 115a zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "o. s. ř."), zda souhlasí s projednáním věci a rozhodnutím bez nařízení jednání. Stěžovatelka namítá, že zákonnou podmínkou pro rozhodnutí bez nařízení jednání je, že k rozhodnutí věci spolehlivě postačí listinné důkazy předložené účastníky řízení. Jestliže tomu tak není, nelze rozhodnout bez jednání, a to ani se souhlasem účastníků řízení (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2008 sp. zn. 29 Cdo 543/2008). Je-li soud toho názoru, že některý z účastníků řízení neunáší břemeno tvrzení a důkazní břemeno, musí nařídit jednání a poučit účastníky řízení podle § 118a odst. 1 a 3 o. s. ř. (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2005 sp. zn. 29 Odo 1198/2003). V situaci, kdy okresní soud bez jednání a bez řádné výzvy žalobu zamítl (a rozhodl opačně, než v dříve vydaném elektronickém platebním rozkazu), postupoval nesprávně. Porušil tak své povinnosti vyplývající z § 5 a § 6 o. s. ř. Stěžovatelka rovněž namítá nedostatek odůvodnění rozhodnutí okresního soudu.

III. Vyjádření účastníka a vedlejšího účastníka řízení

4. Soudce zpravodaj podle § 42 odst. 4 zákona č. [182/1993](#) Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu"), zaslal ústavní stížnost k vyjádření účastníkovi a vedlejšímu účastníkovi řízení. Účastník řízení možnosti vyjádřit se k ústavní stížnosti nevyužil. Vedlejšímu účastníkovi řízení nemohla být ústavní stížnost doručena, neboť na udávané adrese nemá poštovní schránku. Od okresního soudu si rovněž vyžádal příslušný spis (sp. zn. 10 C 277/2018).

5. K možnosti doručení ústavní stížnosti vedlejšímu účastníkovi řízení Ústavní soud podotýká, že okresní soud se pokoušel doručit svůj rozsudek jak do místa jeho přechodného pobytu v České republice, tak i na adresu trvalého pobytu ve Slovenské republice, avšak bezúspěšně, a proto byl nakonec doručen veřejnou vyhláškou v obci B., Slovenská republika, tj. v místě, kde měl vedlejší účastník řízení hlášen poslední trvalý pobyt. Z uvedeného je zjevné, že vedlejší účastník řízení je nekontaktní, neboť jej Ústavní soud vyzval k vyjádření, ale zásilka (doručovaná na jeho adresu ve Frýdku-Místku se vrátila zpět. Proto Ústavní soud už nepovažoval za smysluplné doručovací proceduru opakovat.

IV. Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

6. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a shledal, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněnou stěžovatelkou, která byla účastnicí řízení, v němž bylo vydáno soudní rozhodnutí napadené ústavní stížností, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný; stěžovatelka je právně zastoupena v souladu s § 29 až § 31 zákona o Ústavním soudu a ústavní stížnost je přípustná, neboť stěžovatelka vyčerpala všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva (§ 75 odst. 1 téhož zákona a contrario), když proti rozsudku okresního soudu není odvolání přípustné.

V. Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

7. Ústavní soud při posuzování důvodnosti ústavní stížnosti vyšel z toho, že mu jako orgánu ochrany ústavnosti [čl. 83 Ústavy České republiky (dále jen "Ústava")], který není součástí soustavy soudů (srov. čl. 90 a čl. 91 odst. 1 Ústavy), nepřislouší výkon dozoru nad jejich rozhodovací činností; k takovému dozoru či kontrole je Ústavní soud oprávněn pouze za situace, kdy obecné soudy svými rozhodnutími zasahují do ústavně zaručených základních práv a svobod jednotlivce a nerespektují tak hodnotový základ právního řádu daný ústavním pořádkem a mezinárodními závazky České republiky [čl. 87 odst. 1 písm. d) a čl. 1 odst. 1 Ústavy a § 72 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu].

8. Stěžovatelka v ústavní stížnosti především namítá, že postupem okresního soudu, který v řízení o zaplacení částky 3 412,29 Kč s příslušenstvím bez nařízení jednání zamítl její žalobu pro neunesení důkazního břemene ke svým tvrzením, bylo porušeno právo na soudní ochranu, jakož i právo na projednání věci v přítomnosti účastníka řízení.

9. I když si je Ústavní soud vědom, že v daném případě jde o tzv. bagatelní věc, která zpravidla nemůže dosáhnout ústavněprávní roviny, současně však vždy zdůrazňuje, že zákonem stanovená částka nemůže být absolutní či jedinou mezní hranicí pro připuštění ústavněprávního přezkumu bagatelních věcí. Ani u těchto věcí nelze slevit ze základních principů, na nichž je založen řádný proces [srov. náleží Ústavního soudu ze dne 26. 3. 2014 sp. zn. IV. ÚS 4546/12 (N 44/72 SbNU 509)]; všechna zde citovaná rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <http://nalus.usoud.cz>]. Proto v minulosti i u tzv. bagatelních věcí připustil ústavněprávní přezkum, to však ve výjimečných (excesivních) případech evidentní svévole orgánů veřejné moci vůči stěžovateli, kupř. když se orgán veřejné moci dopustil natolik zásadních pochybení, že v jejich důsledku nastala kolize se samotnou esencí určitého ústavně zaručeného základního práva, zpravidla práva na soudní ochranu [srov. např. náleží ze dne 17. 3. 2009 sp. zn. I. ÚS 3143/08 (N 59/52 SbNU 583)], přičemž tak Ústavní soud činil vždy s ohledem na intenzitu faktických (kvantitativních) dopadů na osobu stěžovatele, resp. na jeho majetkové poměry, příp. s ohledem na jiné okolnosti daného případu [srov. kupř. náleží ze dne 10. 4. 2014 sp. zn. III. ÚS 3725/13 (N 55/73 SbNU 89)]. Ústavní soud má za to, že stávající okolnosti případu odůvodňují potřebu jeho zásahu.

10. Podle § 115a o. s. ř. platí, že k projednání věci samé není třeba nařizovat jednání, jestliže ve věci lze rozhodnout jen na základě účastníky předložených listinných důkazů a účastníci se práva účasti na projednání věci vzdali, popřípadě s rozhodnutím věci bez nařízení jednání souhlasí. Stěžovatelka sice v návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu vyjádřila souhlas s rozhodnutím věci bez nařízení jednání podle § 115a o. s. ř. (viz č. 1. 3 vyžádaného spisu), avšak podle názoru Ústavního soudu nebylo v dané věci podle tohoto ustanovení možno postupovat.

11. Soudní praxe totiž vymezila základní pravidla pro postup podle § 115a o. s. ř., která důsledně reflektují zjištění skutkového stavu věci na základě účastníky řízení předložených listinných důkazů. Vychází z toho, že soudní řízení je ovládáno zásadou projednací a zásadou ústnosti, přičemž bez nařízení jednání může soud výjimečně věc projednat a rozhodnout jen tehdy, byl-li náležitě zjištěn skutkový stav věci na základě účastníky předložených listin, neboť jimi byly prokázány všechny mezi účastníky sporné skutkové okolnosti, významné pro právní posouzení věci. Ukáže-li se, že účastník řízení dosud nesplnil svou povinnost tvrzení (nevylíčil všechny rozhodné skutečnosti nebo je uvedl neúplně) nebo povinnost důkazní (nenavrhl důkazy potřebné k prokázání všech svých sporných tvrzení, které jsou pro právní posouzení věci významné), musí soud, i kdyby se účastníci práva účasti na projednání věci vzdali, popřípadě s rozhodnutím věci bez nařízení jednání souhlasili, vždy nařídít jednání, neboť účastníku řízení je třeba poskytnout poučení podle § 118a odst. 1 o. s. ř., podle § 118a odst. 2 anebo podle § 118a odst. 3 o. s. ř. a bez nařízení jednání soud nemůže tuto svou poučovací povinnost splnit (srov. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2006 sp. zn. 21 Cdo 1696/2005 či ze dne 12. 12. 2007 sp. zn. 25 Cdo 773/2006).

12. K projednání věci samé tedy není třeba podle § 115a o. s. ř. nařídít u soudu jednání, jen jestliže účastníci řízení prostřednictvím jimi předložených listinných důkazů a svých shodných tvrzení unesli břemeno tvrzení a břemeno důkazní a jestliže podkladem pro rozhodnutí soudu ve věci samé byl těmito důkazy (popřípadě též pomocí shodných tvrzení účastníků) zjištěn skutkový stav věci. V opačném případě nelze postupovat podle § 115a o. s. ř. a soud musí nařídít jednání, i kdyby se účastníci práva účasti na projednání věci vzdali anebo s rozhodnutím věci bez nařízení jednání výslovně souhlasili. Rozhodnutí ve věci samé bez nařízení jednání podle § 115a o. s. ř. tak nelze založit na tom, že některý z účastníků neunesl břemeno tvrzení nebo důkazní břemeno (srov. i stěžovatelkou zmiňovaný rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2008 sp. zn. 29 Cdo 543/2008). O

takový případ šlo i v nyní posuzované věci.

13. Okresní soud, poté co jím vydaný elektronický platební rozkaz byl zrušen z důvodu jeho nedoručení vedlejšímu účastníkovi řízení, žalobu podanou stěžovatelkou, aniž by nařizoval jednání, zamítl pro neunesení důkazního břemene, když konstatoval, že stěžovatelce se nepodařilo prokázat, že by vedlejšího účastníka řízení ošetřila a zda a kolik by měl vedlejší účastník řízení za takové ošetření platit. K zamítnutí žaloby tedy nedošlo proto, že by snad stěžovatelka neměla nárok na proplacení úhrady, nýbrž z důvodu neprokázání jí tvrzeného skutkového stavu. Ústavní soud proto ve světle výše uváděných pravidel dovozovaných soudní praxí dospěl k závěru, že postup okresního soudu je výrazem zjevného a neodůvodněného vybočení ze standardů výkladu, jenž je v soudní praxi obecně respektován, nebo je dokonce projevem libovůle soudu.

14. Z ustálené judikatury Ústavního soudu [srov. např. náleze ze dne 16. 4. 2013 sp. zn. II. ÚS 3679/12 (N 57/69 SbNU 109)] se podává, že jestliže soud nedostojí své povinnosti plynoucí pro něj z § 115a o. s. ř., tj. nařídít jednání ve věci, nelze-li rozhodnout jen na základě účastníky předložených listinných důkazů, a tím zajistit účastníku řízení možnost předstoupit před soud, předestřít mu svá tvrzení a předložit důkazy za účelem prokázání svých tvrzení, svým postupem tak odpírá účastníkovi řízení právo na přístup k soudu a právo na projednání věci v jeho přítomnosti (čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny).

15. Ústavní soud z výše uvedených důvodů ústavní stížnosti vyhověl a napadené rozhodnutí podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zrušil.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zmatečnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Střídavá péče](#)
- [Restituce](#)
- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)